

**КЫРГЫЗ-ТҮРК «МАНАС» УНИВЕРСИТЕТИ
КООМДУК ИЛИМДЕР ИНСТИТУТУ
ПЕДАГОГИКА БӨЛҮМҮ**

**ТҮРКИЯНЫН ЖАНА КЫРГЫЗСТАНДЫН НЕГИЗГИ ОРТО
МЕКТЕП ПРОГРАММАЛАРЫНДАГЫ ГУМАНИТАРДЫК
САБАКТАРДЫН ОКУУЧУЛАРДЫ АТУУЛДУККА
ТАРБИЯЛОО МҮМКҮНЧҮЛҮКТӨРҮ**

(МАГИСТРДИК ДИССЕРТАЦИЯ)

Жазгүл ЖОЛАЛИЕВА

БИШКЕК 2013

КЫСКАЧА МАЗМУНУ

Даярдаган	: Жазгүл Жолалиева
Университет	: Кыргыз-Түрк «Манас» Университети
Багыты	: Педагогика
Иштин сыпаты	: Магистрдик диссертация
Беттердин саны	: XIV+177
Бүтүрүү датасы	: 30/12/2013
Илимий жетекчи	: п.и.д., проф. Акматали Алимбеков

Түркиянын жана Кыргызстандын негизги орто мектеп программаларындагы гуманитардык сабактардын окуучуларды атуулдукка тарбиялоо мүмкүнчүлүктөрү

Илимий иш Түркиянын жана Кыргызстандын негизги орто мектеп программаларындагы гуманитардык сабактардын окуучуларды атуулдукка тарбиялоо мүмкүнчүлүктөрүн анализдөө, орток баалуулуктарын аныктоо жана анын негизинде илимий-методикалык сунуштарды иштеп чыгууга арналган. Коюлган максат атуулдук тарбияга байланыштуу илимий теориялык, методикалык эмгектерди, эки өлкөдө окутулган гуманитардык сабактардын программаларын жана окуу китептерин, билим берүү жаатындагы мамлекеттик документтерди анализдөөнүн негизинде жүзөгө ашырылды.

Диссертациянын илимий жаңылыгы жана теориялык мааниси төмөндөгүлөр менен аныкталат: Кыргызстан жана Түркиянын педагогикалык адабияттарындагы атуул жана атуулдук тарбия түшүнүктөрү салыштыруунун негизинде ачыкталып такталды; эки өлкөнүн негизги орто мектеп баскычындагы гуманитардык сабактардын структурасы салыштырылып талданды; гуманитардык сабактардын программаларынын атуулдукка тарбиялоодогу мазмуну салыштырылып орток жана айырмалуу жактары ачыкталды; изилдөөнүн корутундуларынын негизинде эки өлкөнүн атуулдукка тарбиялоо программаларын жакшыртуу боюнча сунуштар иштелип чыкты.

Изилдөө иши киришүүдөн, үч бөлүмдөн, корутундудан жана колдонулган адабияттардын тизмесинен турат.

Киришүүдө изилдөөнүн актуалдуулугу негизделип, анын максаты, алдыга коюлган милдеттери, предмети жана объекти аныкталып, методологиялык негизи айкындалган. Ошондой эле, изилдөөнүн методдору, жаңылыгы жана практикалык маанилүүлүгү ачылып көрсөтүлгөн.

Биринчи бөлүмдө атуул, атуулдук тарбия түшүнүктөрүнүн мааниси ачыкталды, атуулдук тарбиянын теориясынан жана тарыхынан кыскача маалыматар берилди.

Экинчи бөлүмдө Кыргызстандын негизги орто мектеп программаларында окутулган гуманитардык сабактардын атуулдукка тарбиялоодогу мааниси ачыкталып, максаты, милдети жана мазмундары анализденди.

Үчүнчү бөлүмдө Түркиянын негизги орто мектеп программаларында гуманитардык сабактардын окуучуларды атуулдукка тарбиялоо потенциалы баарыдан мурда, максаты, милдети жана мазмуну талдоого алынды.

Корутунду бөлүмүндө Кыргызстандын жана Түркиянын орто мектеп программаларындагы гуманитардык сабактардын мазмуну, максаттары жана милдеттери салыштырылып, орток жана айырмалуу баалуулуктар аныкталды

Ачык сөздөр: атуул, атуулдук тарбия, мекенчилдик, салыштырма анализ, негизги орто мектеп, гуманитардык сабактар, максаттар, милдеттер, каражаттар, методдор, Кыргызстан, Түркия

ÖZ

Yazar	: Cazgöl COLALİEVA
Üniversite	: Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi
Anabilim Dalı	: Eğitim
Tezin Niteliği	: Yüksek Lisans Tezi
Sayfa Sayısı	: XIV+177
Mezuniyet Tarihi	: 30/12/2013
Tez Danışmanı	: Prof. Dr. Akmatali ALİMBEKOV

TÜRKİYE'DEKİ VE KIRGIZİSTAN'DAKİ ORTAÖĞRETİM PROGRAMLARINDAKİ SOSYAL BİLİMLERİ DERSLERİNİN ÖĞRENCİLERE VATANDAŞLIK EĞİTİMİNİ VERME POTANSİYELİ

Araştırmamızda Türkiye'nin ve Kırgızistan'ın ortaokullarındaki programlarda sosyal bilimleri derslerinin öğrencilerin vatandaşlık eğitimindeki potansiyelini analiz etmek, benzer ve değişik değerleri belirlemek ve sonuç olarak öneride bulunmak amaçlanmıştır. Amaca ulaşmak için vatandaşlık eğitimine yönelik bilim adamlarının araştırmaları, iki ülkede okutulan sosyal bilimleri derslerinin programları ve ders kitapları, eğitim alanındaki resmi belgeler analiz edilmiştir.

Kırgızistan'ın ve Türkiye'nin ortaokullarındaki sosyal bilimleri derslerinin genel ve özel amaçları, içerikleri karşılaştırılmış, benzer ve değişik değerler teorik olarak tanımlanmıştır.

Araştırma: girişten, üç bölümden, sonuç, kaynaklar listesi ve eklerden oluşur.

Giriş bölümünde araştırmanın aktüalitesi, amacı, alt amaçlar, metodolojik temeli ve yenilik durumu, pratik önemi belirtildi.

Birinci bölümde vatandaş, vatandaşlık eğitim kavramlarının anlamı açıklanmış, vatandaşlık eğitimin teorisinden ve tarihinden söz edilmiştir.

İkinci bölümde Kırgızistan'ın ortaokul programlarındaki sosyal bilimleri derslerinin vatandaşlık eğitimdeki anlamı açıklanmış, onların genel ve özel amaçları ve içeriği analiz edilmiştir.

Üçüncü bölümde Türkiye'nin ortaokul programlarındaki sosyal bilimleri derslerinin vatandaşlık eğitimdeki anlamı açıklanmış, genel ve özel amaçları ve içeriği analiz edilmiştir.

Sonuç olarak Kırgızistan'ın ve Türkiye'nin ortaokul programlarındaki sosyal bilimleri derslerinin genel ve özel amaçları ve içeriği karşılaştırılıp, benzer ve değişik değerler belirlenmiştir.

Anahtar Sözcükler: vatandaş, vatandaşlık eğitimi, vatanseverlik, karşılaştırmalı analiz, ortaöğretim, sosyal bilimleri, Kırgızistan, Türkiye

АБСТРАКТ

Подготовила	: Жазгул Жолалиева
Университет	: Кыргызско-Турецкий Университет «Манас»
Направление	: Педагогика
Вид исследования	: Магистерская диссертация
Количество страниц	: XIV+177
Дата завершения	: 30/12/2013
Научный руководитель	: д.п.н., проф. Акматали Алимбеков

Возможности гуманитарных учебных дисциплин основной средней школы Турции и Кыргызстана в гражданском воспитании школьников

Данная работа посвящена анализу гуманитарных уроков в гражданском воспитании учащихся в средних школах Турции и Кыргызстана, выявлению различий и аналогий и на этом основании выработке предложений. Для достижения этой цели были проанализированы научные работы педагогов в области гражданского воспитания, программы и учебники по гуманитарным дисциплинам, государственные документы в области образования двух стран.

Научная новизна и теоретическая значимость данной работы заключается в сравнении целей, содержания гуманитарных уроков преподающихся в средних школах Кыргызстана и Турции, и теоретическом обосновании аналогий и различий.

Диссертация состоит из введения, трех глав, заключения, списка использованной литературы и приложений.

Во введении обосновывается актуальность темы исследования, определяются цель, объект, предмет, задачи и методологическая основа исследования, а также характеризуются используемые методы, научная новизна, теоретическая и практическая значимость работы.

В первой главе раскрывается значение таких понятий, как гражданин, гражданское воспитание и дается краткое изложение теории гражданского воспитания.

Во второй главе раскрывается значение гуманитарных уроков в средних школах Кыргызстана в гражданском воспитании и анализируются их цели и содержание.

В третьей главе раскрывается значение гуманитарных уроков в средних школах Турции в гражданском воспитании и анализируются их цели и содержание.

В заключении были сопоставлены цели и содержание гуманитарных уроков Турции и Кыргызстана и выявлены аналогичные и отличающиеся стороны.

Ключевые слова: гражданин, гражданское воспитание, патриотизм, сравнительный анализ, основная средняя школа, гуманитарные уроки, Кыргызстан, Турция.

ABSTRACT

Prepared by : Zhazgul Zholalieva
University : Kyrgyz-Turkish University “Manas”
Department : Pedagogics
Research type : Master’s Thesis
Page quantity : XIV+177
Completion date : 30/12/2013
Scientific Adviser : Prof. Dr. Akmatali Alimbekov

CIVIC EDUCATION POTENTIAL OF HUMANITIES LESSONS IN SECONDARY SCHOOL PROGRAMS OF TURKEY AND KYRGYZSTAN

The present thesis has been devoted to the research of the humanities lessons in civic education in secondary schools of Turkey and Kyrgyzstan, to detect similarities and differences and as the result to work out proposals. To attain this goal we analysed works of scientists devoted to civic education, humanities lessons programs, books, state documents on education.

Theoretical significance and scientific novelty of the thesis are: comparison of goals, contents of humanities lessons in secondary school programs of Turkey and Kyrgyzstan and theoretical identification of similar and different values.

The present thesis consists of introduction, three chapters, conclusion, list of reference and applications.

Actuality of the subject of the research is determined in the introductory part; goals, tasks, subject and the object, methodical basis of the research are identified, methods, scientific novelty, theoretical and practical significance of the work are distinguished in this part.

In the first chapter meaning of the conception citizen, civic education is identified, theory of civic education is given.

In the second chapter the significance of humanities lessons in secondary school programs of Kyrgyzstan is exposed, their goals and contents are analysed.

In the third chapter the significance of humanities lessons taught in Turkey is exposed, their goals and contents are analysed.

As the result goals and contents of humanities lessons taught in Kyrgyzstan and Turkey were compared and similar and different values were detected.

Keywords: citizen, civic education, patriotism, comparative analysis, secondary school, humanities, Kyrgyzstan, Turkey

